

STARÁ HRA

Scéna

OSOBY

DOMINIK } mladomanželé
MATYLDA }
DOROTKA, služka

Měštansky elegantní pokoj; po stranách a v pozadí dvéře. V popředí vpravo i vlevo stolky, vedle nichž pohodlná křesla. Na stolku vpravo (od obecenstva) kresby a papíry, vlevo náčiní ženské, vyšívání apod. U vchodu stolek s cigáry, hořícím lihem a stojacími hodinami.

MATYLDA *vyšívá u svého stolku, DOMINIK sedí zamyšlen v křesle svém, DOROTKA přináší nádobí kávni a postaví je na stolek u vchodu.*

MATYLDA: Aj ty už přinášíš kávu! — Spíš, Dominiku?

DOMINIK: Ano!

MATYLDA: Ale jdi? Pevně?

DOMINIK: Tuze!

MATYLDA: Dej tedy, Dorotko, kávu na pánův stolek. (*Dorotka postaví nádobí k Dominikovi, pak jde k Matyldě a šeptá jí krátce něco s prosebně sepjatýma rukama, načež Matylda nahlas*): Dobře!

DOMINIK: Chceš něco, ženuško?

MATYLDA: I nic!

DOMINIK: To mne těší! Dorotko, podej mně cigáro a oheň. (*Dorotka rychle to vykoná; pak odejde vztahujíc ještě jednou prosebně ruce k Matyldě*).

MATYLDA: Je to hodná holka, ta Dorotka, — co?

DOMINIK (*odfukuje pohodlně kouř*): Ano — hodná holka — hezká holka!

MATYLDA: Líbí se ti?

DOMINIK: To já nevím — já jsem si jí vlastně ani ještě nevším. Šťastnému se ale všechno líbí, a já jsem šťasten!

- MATYLDA (*lichotivě*): Opravdu, mužičku?
- DOMINIK (*stále a velmi pohodlně*): Opravdu! Já bych objímal celý svět, kdybych nebyl tak líným. Nechtěla bys vstát, Matyldko, a dát mně hubičku?
- MATYLDA: Jednu?
- DOMINIK: Já budu mít na té dost!
- MATYLDA: Inu, když jsem si vzala už jednou tak líného muže — (*Vstane mezitím, přikročí k němu a políbí ho nehýbajícího se v čelo.*)
- DOMINIK: Děkuju.
- MATYLDA: Bys vždycky tak pohodlným? (*Odchází zas k svému vyšívání.*)
- DOMINIK: Moje povaha byla pevná již od dětinstva.
- MATYLDA: Poslouchej, Dorotka mne dnes ráno prosila, abych se u tebe za ni přimluvila. Má lásku — malíře pokojů — on se má za umělce, nu a to víš, že umělec s ní nebude stát na schodech nebo v průjezdu, vid'?
- DOMINIK: Vidím!
- MATYLDA: Ona tedy prosí, aby ji směl navštěvovat v kuchyni. Dovolíš?
- DOMINIK: Dovolím. Alespoň bude Dorotka k tomu hledět, aby měla kuchyni vždy jako skříňku čistou.
- MATYLDA: Dobře tedy!
- DOMINIK: Hehehe!
- MATYLDA: Čemu se směješ, mužičku?
- DOMINIK: I nebohému Vilibaldovi — hehehe!
- MATYLDA: Ano, ubohý človíček! To je k popukání! Prosím tě, mužičku, přečti mně ještě jednou začátek jeho listu!
- DOMINIK (*beře se stolu list*): Co je na tom! Nestydatý sloh a nic více! (*Čte.*) „Rozmilý příteli! Dnes ráno byla mezi mnou a drahou chotí mou —“ „drahou“ je podškrtnuto — „maličká scéna. Já rozbil zlostí lavor a ona hodila vztekem celou čelist falešných zubů za mnou!“ — Tu situaci bych byl rád viděl, hahaha, co?
- MATYLDA: Ano, hahaha, — ale dobře se děje tvému příteli, proč se oženil ze špekulace!
- DOMINIK: Prosím tě, ženuško, můj přítel je génius, a když

viděl po dlouhém čekání, že géniům se nedaří, umínil sobě jíti cestou negeniálních smrtelníků. Je to jen extrém!

MATYLDA (*se smíchem*): Vy jste as měli prageniální život spolu! Jak dlouho jste bydleli pohromadě?

DOMINIK: Osm lét! Rozkošná doba veselé nouze a komických rozpaků! Teď, když jsem trojnásobným domácím pánem, rád si na to vzpomínám. (*Vstane a chodí po pokoji.*) Když jednou Vilibald najímal služebníka, řekl mu: Přijdete každého dne o šesté hodině ranní, vyklepete kabát, vycidíte boty a pak se půjdete někam vypůjčit zlatku! Ten chlapík díval se naň nevýslovně pitomě!

MATYLDA: A což jste si nikdy nezasteskli po domácím životě, neomrzela vás nikdy hospodský ten život?

DOMINIK: I omrzela, mne zvláště. Jednou jsem sobě už umínil, že až se ožením, dám se do novin, a každý, kdo mne v hospodě najde a mne z ní vyhodí, že dostane od ženy pětku.

MATYLDA: To jste tam také někdy pivali příliš mnoho?

DOMINIK: Někdy se už sám sklepník styděl mně nalívat!

MATYLDA: Vidíš, jak jsi byl ošklivý! Mohli jste si co umělci hezky mnoho z výdělků svého zahospodařit. Všechny časopisy psaly o malířích Dominikovi a Vilibaldovi.

DOMINIK: My vydělali, ale já tě ubezpečuju, že žádný z nás nevěděl, kam se peníze dějou. Když jsme dostali jednu neděli sto zlatých, zůstali jsme druhou neděli již v kavárně za kávu dlužni. Prosím tě, byt, prádlo, strava, posluha, — pomáda — procenta z vypůjčených peněz — a pak jsme také podporovali chudé — chudé — no zkrátka chudé! (*Pro sebe.*) Brzy bych byl — (*Nahlas.*) Ale život mne už mrzel. Všeho už jsem byl zakusil, všechno seznal, už se mně nemohlo pranic nového stát, leda — leda že bych dostal velké peníze.

MATYLDA (*laskavě*): Nebo milou ženušku.

DOMINIK: Máš pravdu! Když jsi mně psala, že jsi plnoleta, že se přestěhuješ s matkou z Vídně do Prahy a že vás smím navštívit, podržel-li jsem dávnou lásku k tobě, — tu jsem byl, věř mi, radostí bez sebe. Nevěděl jsem radostí ani,

jsem-li to skutečně já, a vzpamatoval jsem se teprv, když jsem se kouk do svého portmoné.

MATYLDA: Viděla jsem tvou spletenost! Namazal sis vlasy místo oleje rozpuštěným kamfrem a zapáchals na padesát kroků!

DOMINIK: Ano, hehe, já už vyved ledacos dobrého! (*Dorotka vejde.*) Co chceš, Dorotko?

DOROTKA: Já — já —

MATYLDA: Nemohu se dočkat, jak to vypadá s mým malířem — vid' ? Pán dovolil, poděkuj se! (*Dorotka chce mu radostně políbit ruku.*)

DOMINIK: Jdeš! Styd' se líbat ruku! Ten náš lid má podivné nemravy! Až přijde malíř —

DOROTKA: On už je tu —

DOMINIK: Ale jdi, vida, vida! Řekni mně ale, Dorotko, jak jste se spolu seznámili. Znáte se už dlouho?

DOROTKA: Ó už čtyry dni! Když jsem minulou středu nosila vodu, pozorovala jsem při druhé putně, že nějaký mladý člověk za mnou pořád chodí. Já jakoby nic! Když jsem ale už chtěla zacházet s vodou do domu, udělal za mnou takhle (*mlaskne rtoma jakoby hubičkujíc*). Já se obrátím a povídám zlostně: „Copak myslíte, že jsem nějaký pes?“ — „I ne pes, ale anděl,“ odpovídá mně, a když jsem tedy viděla, že je vzdělaný člověk, mluvila jsem s ním dál. A on pak na mne čekal a vyprovázel mne pak vždycky ku kašně —

DOMINIK: Nu tak tě může doprovodit, když je zde, také pak do divadelní kanceláře. Poneseš tam předplacení na dvě sedadla. Přijď za chvílku pro peníze. (*Dorotka rychle odejde.*)

MATYLDA: Já se vlastně přec bojím s tím malířem —

DOMINIK (*usedne zase pohodlně*): I jen se neboj! Já vím, co se dělat a dovolit může, jsem psycholog a řídím dům dle vyšších zásad! Jen mne poslouchej vždycky — nu ty jsi poslušna, to je pravda — vždyť jsi i uposlechla, když jsem určil, že budem kvůli domácímu míru žít v jiném domě než tchýně.

MATYLDA: Vidíš, je to ale přec má matka!

DOMINIK (*zívá*): Nu a nejsme takhle zcela spokojeni?

MATYLDA: To je boží pravda! V pondělí byla svatba, dnes je sobota a ještě ani jediný mráček!

DOMINIK (*zívá*): Ano dnes je sobota — sobota — *sobota* pravíš?

MATYLDA: Ano, už šestý den!

DOMINIK: Ty, poslouchej, andílku! Nenapadá tě nic, když je sobota? (*Vytáhne hodinky a ohlíží se pak po stojacích hodinách u vchodu.*) Je už pět minut přes půl třetí, ženuško, slyšíš?

MATYLDA: Nu a co dál?

DOMINIK: Před třemi nedělemi viděli jsme v divadle kus — myslím, že přeložený z francouzského —, ve kterém se mladomanželé po prvé hádali, víš, pořádně hádali. Byla to ošklivá scéna — mezi námi nemůže se ovšem ani přihodit! Abychom ale také vši možnosti se vyhnuli, navrhl jsem, že sobě každou sobotu od půl druhé nejdéle do tří všechno vzájemně a upřímně a bez vši zlosti vyčteme, co jsme proti sobě za týden nastrádali. Pamatuješ se? Teď je už pět minut přes půl třetí, slyšíš?

MATYLDA: Haha, ano, ale dej pokoj, kdopak může všechny tvé hlouposti —

DOMINIK: Ty, poslouchej, ženuško, to nejsou žádné hlouposti. Já mám starost o dům a jedním co psycholog.

MATYLDA: Vždyť je dobře.

DOMINIK: Není dobře! Když sobě člověk něco umíní, má mít úctu před svým předsevzetím. My jsme sobě předsevzali, že se budem každou sobotu hádat, a dnes tedy začnem.

MATYLDA: Nech mne na pokoji.

DOMINIK: Nenechám! Ty můžeš zůstat u svého stolku a já u svého, ty vyšíváš mezitím trepky pro mne (*rozkládá mapu a bere tužku do ruky*) a já kreslím obraz svého rodiště pro tebe; když pracujem jeden pro druhého, nemůže povstat hořkost. Tak — teď začni!

MATYLDA (*vstane a jde k jeho stolku*): Ty jsi ale dnes v divném rozmaru, mužičku! (*Beře hravě tužku se stolu.*) Vidíš, já bych —

DOMINIK (*beře jí tužku z ruky*): To je moje tužka. Jdi si sednout a začni!

MATYLDA (*jde zlostně zase na své místo*): Dobře.

DOMINIK (*pro sebe*): Naposled se bude zlobit — snad jsem ji urazil! (*Vstane a jde k ní.*) Vidíš, já jsem psycholog, který cenu včasné upřímnosti dobře zná. (*Beře hravě nůžky s jejího stolu.*) Když já ti řeknu —

MATYLDA (*beře mu nůžky z ruky*): To jsou moje nůžky. Jdi si sednout.

DOMINIK: Dobře! (*Usedne a kreslí zas.*) Tak a teď tě upřímně prosím, abys začala, čas ubíhá.

MATYLDA (*nevrle*): Každý dlouho trvající žert omrzí! (*Mírní se.*) No mužičku, to víš, že tě nechci rozzlobit. Ale tvoje žádost, hahaha — jakpak ti mám něco vytýkat, když mne nazýváš denně dvacetkrát andělem, a to víš, že andělé —

DOMINIK: Prosím tě, jen nechtěj být vtipna, nebo tvoje vtipy jsou strašny!

MATYLDA (*uštěpačně*): Tak? Nu když jsem ti hloupa, tak budu mlčet.

DOMINIK: Nebudeš mlčet! Leda, nevíš-li ani nejmenšího, co bys mně vytknula. Přiznej se k tomu, že nevíš, a —

MATYLDA: Nu a to bych ráda věděla, co ty bys mohl mně vytknout za chybu.

DOMINIK: Chybu? Ne, to nechci právě říct, že jsi se dopustila snad nějaké chyby; jsou ale jisté věci, rozumíš, které my psychologové nazýváme směšnostmi. Taková směšnost je konečně pravá bagatela!

MATYLDA: Tak! Hloupá, směšná, výborně, pane manželi, jen tak dál! Toť uslyším ještě rozkošné věci! A jaképak mám na příklad směšnosti, smím-li slyšet.

DOMINIK: Vždyť já neříkám, že máš. Konečně by se ale přece něco našlo, kdyby člověk hledal.

MATYLDA: Ale jdi, opravdu? Kdyby člověk hledal! Já ale nepotřebuju teprv hledat, tys mně i bez hledání nesmírně směšným, ty — ty — ty psychologu, ty! Hahaha, psycholog!

DOMINIK: No tím mne nerozzlobíš, protože vím, že ženské filosofii nerozumějí. Ty jsi ale skutečně tak trochu směšna,

rozmysli se, není to směšné, že musíš být vždycky v divadle, kdykoli je opera?

MATYLDA: Já si myslím, že je to rozumnější než třikráte za týden si v Sokolu oudy roztahovat jako ty.

DOMINIK: No když jsem členem spolku, musím také —

MATYLDA: Jsi ale členem příliš mnohých spolků!

DOMINIK: A co z toho?

MATYLDA: Prosím tě, jsi členem Průmyslové jednoty, a neumíš si ani brambory uvařit, jsi členem Hlaholu, a neumíš ani „Roztrhaná chalupa“ zazpívat, jsi členem Musea, a umíš leda svou dýmku vycpat, jsi —

DOMINIK (*přemáhá zlost*): Aj to ti to jde! Vida, že dovedeš vytykat! Jsi ale trochu v tom nešťastna, vždyť jsi sama členem několika spolků!

MATYLDA: A co z toho?

DOMINIK: Pro cvičení povltavských pěnkavek, pro polepšení zpustlých dětí, pro rozdávání vánoček, a brzy se ještě staneš presidentkou nějakého spolku pro vychovávání bílých myší.

MATYLDA: A ty presidentem spolku pro pěstování vlasteneckého nesmyslu!

DOMINIK (*velmi opravdově*): Ženo, toho mám dost! S takovou mně nepřicházej! Jsem-li já ve vlasteneckých spolcích, obětuju tím na oltář —

MATYLDA: Prosím tě, ty obětuješ! Co potřebuješ obětovat! Je-li něco povinností, je pak mluvení o obětech pouhou koketérií. A ty jsi mužská koketa, abys to věděl!

DOMINIK: Ženo!

MATYLDA: Ano, ano! A vůbec je to vlastenectví vaše —

DOMINIK (*roztrhne kresbu a mrští ji sbalenou o zem*): Teď toho mám dost!

MATYLDA: Tak? Ty jsi mou kresbu roztrh? Vždyť já také nemusím tvoje trepky — (*Rozstříhne vyšívání a pohodí jím.*) Já také mohu vstrčit ruce do kapsy. (*Přeběhne pokoj a zase si usedne.*)

DOMINIK: Ženo —

DOROTKA (*veběhne*): Volal jste, pane, mám snad už jít?

- DOMINIK: Ano, ano — máš jít, všechno má ke všem ďáblům jít! — Či tak, ty máš jít — ano, ano — tu máš moje zaznamenání a (*dává jí z tobolky peníze*) zde peníze na obě sedadla. Ty už víš —
- MATYLDA: Jedno sedadlo pro pána dostačí, já už nepůjdu jaktěživa do divadla.
- DOMINIK: Jsem srozuměn, já také ne! Dej sem peníze, Dorotko. Tak! (*Schová peníze do kapsy.*) Poslouchej jen vždy paní, co ti přikáže, ona nepřikáže zajisté nikdy nic nerozumného. Ty jsi hodná holka! (*Klepe jí na tvář.*)
- MATYLDA: Jdi ven! (*Dorotka uleknuta odchází.*)
- DOMINIK: Brzy by mně byl doutník vyhas! (*Zapaluje si; pro sebe.*) Také dobře, alespoň vím, jakou mám saň, a mohu dle toho co psycholog jednat! (*Usedne zas.*)
- MATYLDA (*po okamžitém tichu, za kterého se byla několikrát vždy zlostněji na klidně kouřícího Dominika podívala*): Dominiku!
- DOMINIK: No?
- MATYLDA: Já vypovím Dorotku od hodiny z domu!
- DOMINIK: To je *tvoje* věc.
- MATYLDA: Proto, že si namlouvá!
- DOMINIK: To je *její* věc.
- MATYLDA: A sice proto, že si *tebe* namlouvá!
- DOMINIK: To je *moje* věc.
- MATYLDA: Ó já nešťastná, vždyť já to věděla. A s jakou klidnou tváří on se ku své hanebnosti přiznává! Proto chtěl pan manžel dovolit malíři chodit do domu, aby byl s Dorotkou tím jistější.
- DOMINIK: Sama jsi mne za to prosila.
- MATYLDA: Inu ovšem, když bychom něco rádi, musíme druhého přinutit, aby nás o to ještě poprosil! Proto jsem musila také sama nahlídnout, že není dobře, když je tchyně v domě! (*Plačtivě.*) Ó drahá, drahá maminko, ztratilas jediné své dítě. Byla jsem nevděčnice, pánbůh mne ale potrestal.
- DOMINIK (*vstane a mluví tónem zoufalým*): Prosím tě, Matyldko, ženuško, jen tak nezačínej! Pláč, nešťastná matka,

nevděčnice, trest boží — tím mne přivedeš k zoufalství.

Drahá moje ženuško — (*Chce ji obejmout.*)

MATYLDA (*vyškubne se mu*): A všechno to se děje před mýma očima, v mém vlastním domě! Ó bože, bože!

DOMINIK: Ženuško!

MATYLDA: Arci, arci, vždyť mně to lidé říkali, jaký jsi, co děláš, vždyť mně povídali, kolik máš lásek, jak jsi nepořádně živ —

DOMINIK (*zlostně*): Ženo, to je již mnoho. Já že jsem, já že? No konečně — já nic neříkám — ale já jsem nikoho neposlechl, když začal povídat, že jsi ve Vídni —

MATYLDA (*v největší zlosti*): Ah to bych ráda věděla, co by o mně mohlo se povídat! A dobře, dobře! Jestli ti skutečně špatní lidé něco namluvili a tys tomu věřil, proč jsi si mne bral? Inu ovšem, vždyť jsi kostelníkův syn, vždyť mně má matka říkala: Nech ho, je falešný, chce tě jen pro peníze, vždyť je to kostelníkův syn!

DOMINIK (*zúřivě*): Dost, ani slova víc! Všechno jsem sobě nechal líbit, nerozumné výčitky, žárlivost tvou — myslet ale, že jsem takovým hanebníkem, že bych se ženíl jen, abych nemusil snad o živobytí své se starat, že se zadávám ze špinavosti, — ve mně pohanit již docela otce mého, to je již přespříliš, to nemohu snést! Dobře, paní manželko, vy nemáte více mít příležitost opakovat mně něco podobného, račtež jen zůstat samodržitelkou bohatství svého, já nechci a nebudu nikdy více překážet! Vilibald mně píše, abych mu najal vhodný byt, já půjdu a najmu hned byt pro nás oba!

MATYLDA: Ani minutu zde nezůstanu, půjdu k nešťastné své matce — budem spolu plakat. (*Plačíc odchází vlevo.*)

DOMINIK (*přeje si rukou čelo*): Ona jde — Dobře! Tak, teď jsme zase tam, odkud jsme před témdním vyšli, — — tak začnem tedy mládenecký život zas nanovo. Proč ne, vždyť je tak krásný ten volný, bujný život mládenecký! A Vilibald, ten se bude divit! Půjdu ale hned a najmu vhodný byt, jsou již tři hodiny — tři hodiny — první sobota a třetí hodina! Sám ďábel mně tenkrát napiskal v divadle, abych navrhoval

tu sobotní komedii! Ovšem já to myslel dobře, proč je ale ta Matyllda tak zlá, proč jednala tak náruživě! Já ji arci dráždil — nešetřil jsem jí — ona ale mne příliš urazila, příliš! Já to nemyslel opravdově —

MATYLDA (*vyjde v klobouku a šálu, pokročíc zůstane stát a přitiskne si šátek k očím*).

DOMINIK (*pozoruje ji v pohnutí, pak náhle a odhodlaně*): Matylldo, jsou právě tři hodiny, jsme s komedií sobotní hotovi, dál nesmíme dle úmluvy hrát — Matylldo, ty ani neodpovídáš? (*Ěde k ní, vezme ji kolem těla a vede slabě se vzpírající do popředí.*) Vid', že jsi to tak nemyslela? Vždyť já to také tak nemyslel, vždyť jsme hráli jen komedii, vid', drahoušku?

MATYLDA (*chvějícím se hlasem*): Ne — ano — ano, vždyť se máme již od dětinstva tak rádi, ach tak rádi! (*Vášnivě ho obejmě.*) Hráli jsme jen starou komedii, vid'?

DOMINIK: Ano, ale přece zas původně! Tys ale rozvinula až trochu příliš živý dialog!

MATYLDA (*žertovně*): Příští sobotu nebudem ale komedii opakovat, vid' že ne? Prosím!

DOMINIK: Ne! Předmět je vyčerpán! Kousavé mladomanželské veselohry mějtež tím své české zakončení. Opona padá! (*Objímá Matylldu.*)

Opona spadne.